Օրագիրը կը հրատարակուի ամեն օր բաց 'ի կիւրակէ և տօն օրերէ ։
Տարեկան գինն է Պոլսոյ համար կանխիկ 250 ղրուշ, իսկ գաւառաց համար կանխիկ 21/2 Օսմ. ոսկի ։ զոր բաժանորդ գրուիլ ուզողներ կը պարտաւորին կամ իրենք ուղղակի մեզ գրել և կամ յիշեալ գումարը վճարելու համար Պոլիս մէկը ցոյց տալ ։

ՕՐԱԳԻՐ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Օրագրոյն հատը 1 ղրուշ կը ծախուի ։
Ծանուցման տողը առաջին անգամի համար 3 ղրշ. երկրորդին 2 ղր. և աւելի անգամներու համար ուրիշ սակարկութիւն կըլլայ ։
Նամակք և ուրիշ գրութիւնք պէտք է ղրկել Ֆինճանճըլար եօգուշու Նուրաֆեան խան 4 թիւ սենեակը, Օրագրին խմբագրական անուան ։

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ١٢٨٨ ԶԻԼՀԻՃՃԷ ١٤ | ՈՒՐԲԱԹ 11 ՓԵՏՐՎԱՐ 1872 | ՄՐՐԿԵՐ 4 | ԱԼԱՖՐԱՆԳԱ 23 ՓԵՏՐՎԱՐ | ԹԻՒ 670

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 11 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԻ ՄԸ ԳԱՂԱՓԱՐՆԵՐԸ

(Տե՛ս Օրագիր Թիւ 670)

Մէկդի դրէք ամեն տեսակ ղըրկումներ ու պատիժներ ։ Այս պարտականութեանց գաղափարը կործանել է, գիտեմ որ յոյժ դժուարին է տղու մը գլխուն մէջ մտցնել այս գաղափարը ։ Հարկ է սովորութեամբ հնազանդեցնել զայն բանաւորութեամբ տպաւորելէ առաջ ։ Մինչև ութամեայ կամ տասնամեայ հասակը, Բաշխերուդ իր անհամբեր «ինչո՞ւ համար» ներուն դէմ սա պարզ պատասխանը պարտի ընդունիլ, — Սովորած ենք երկու քու տալ, դու՛ ուտելու, եւ՛ քեզի ուտցնելու ։ — Ամեն մարդ երկինք ու երկիր ։ — Ես չեմ տեսներ զայդ ։ — Չես տեսներ վասն զի խիստ փոքր ես ։ Պիտի տեսնես զայն յապագային ։

Մի՛ խղճահարիք խորհրդաւոր պատգամներով իրեն պատասխանելէ ։ Քանի որ ապահով էք թէ մեծ ճշմարտութիւն մը կայ այդ պատգամին ներքև, նա ձեզ չի պիտի կշտամբէ ապագային մէջ, որ քօղի մը տակ ծածկելով աւանդեցիք իրեն ճշմարտութիւնը ։ Մարդ կուզէ միշտ ամեն բան բացատրել ժամանակէն առաջ ։ Տղայք աւելի կը հաւանին գուշակ պատասխաններու քան թէ փաստերու ։

Ի՞նչ պիտի բռնէք ինծի, այսպէս չեն կրթեր մանուկները ։

Ու՞ր, պիտի պատասխանեմ ձեզի չը գիտցնէք զայդ ուսմունք ։

Ըսի թէ պէտք չէ դրդուել այդ զգուն սրամտութիւնը գովեստներով ։ Մի՛ խօսիք հանճարին ու խրախոյս տալ իր ճիգերուն ։

Մարդկային բովանդակ արժանիքը կը կայանայ ուսնելու յարմարութեան փափաքին մէջ ։ Գիտցածէն գոռոզաբար գոհ ըլլալը այնպիսի սահման մ'է, որ կը կասեցնէ ճշմարիտ գիտութիւնը ։

Մենք պարտինք ուսնել բոլոր կեանքերնուս մէջ, պէտք չէ ծածկել զայս տղէն ։ Իր փոյթը առ գաղափարը տալ իրեն, թէ ինք այնչափ պիտի ըլլայ եթէ բան մը չը գիտէ, թէ քիչ մը բան գիտնալը քիչ մը աւելի արժէք պիտի ունենայ, և թէ շատ գիտնալով գէթ հետ ու պիտի ըլլայ բաւական գիտնալէ ։ Մի՛ խլէք երբէք իր խղճմտութիւնը ։ Միայն այս համեստութիւնը բարի է, զգուշացէք որ չը հպարտանայ իր կարողութեանը վրայ ։ Եթէ ուշ բացուող բանականութիւն մը ցոյց տայ, զայն ամօթ մ' համարէք իրեն Աստուծոյ թէ ոչ, կը սորվի և սատանայ չլինելու տեսակ մը անդրադարձութիւն կը կրէ ։ և կամ վերադառնալ անձնաւորութեամբ ձեռքով իր թմրութենէն արթննալով համոզուածը կը խնդրէ անձնասիրութեան յաջողութիւնները ։ Իր ճղին մէջ ա՛լ տեղ չունենար խիղճը ։

Վարժեցուցէ՛ք տղան, խիստ մանուկ հասակէն (երեք-չորս տարեկան) կանոնաւորապէս ամեն օր փոքրիկ աշխատութիւն մը կատարելու ։ Եթէ յառաջդիմութիւն չի տեսնէք որոշ ժամանակներու միջոցին, ասոր վրայ ո՛չ զարմացէք ո՛չ ալ անհանգիստ եղէք ։ Մի՛ փութացէք բացատիկ դրդումներ, բաղդատեցէ՛ք ։ Ամէն բան կը կատարուի իր ժամանակին ։ Կան բնութիւններ, որոնք իրենց անհրաժեշտ զարթման ժամանակն ունին՝ և բաւ կը գիտնան ինչ որ յամրութեամբ կուտանին ։ Կան ալ որ չորանալ ֆիզիքական հիւանդութիւններ կունենան որոնց առաջին նշաններն ալ իրեն գալին են, սակայն նոյն հիւանդութեանց միջոցին մանկին զարգացման աշխատութիւնը մասնաւոր արգելութիւն մը կունենայ մտքին վրայ ։ Եթէ նշմարէք կրնայ մանուկը, ընդմիջեցէք աշխատութիւնը, այս թէ ոչ չափաւորեցէք զայն, շատ չի պահանջելով որ արդիւնաւոր ու երևելի ըլլայ ։ Հարկ է կարևոր պատճառներ ունենալ տղէն անմիջապէս թողլու համար և աշխատութեան սովորութիւնը ընդհատելու համար, որքան փոքր ըլլայ այն և որքան ջնջին ալ ըլլայ ։

Անդադար կը կրկնեմ թէ այս ամենակարևոր նախնական կրթութեան նպատակը՝ որ բանալին է մտաւորական և բարոյական ապագային, պէտք է որ անճապաղենք ։ Մեծ խնամք տարէք ասոր ։ Տղուն բոլոր ապագայ ասպարէզը յատուկ ճանաչողութեամբ, արամադրութեամբ և յարատևութեամբ պիտի կատարուին, եթէ իր մտաց առաջին զարթմանն առեն կրցած էք պէտք եղածը ապաւորել ։ Խիստ սրտադրութեամբ բնութեան եղանակ մը չառ գտնելի է ինծ, ո՛չ թէ շատ ուսուցանելու համար, այլ յատուկ ու հասկանալի ըլլալու համար դըժուարագրելու ։ Վասն զի մէկ քանի զորդացուած միանգամայն կը ներկայացնէ տանց միայն համար պէտք եղած աշխատութենէն աւելի ջանք պահանջելու ։ Այսր հետ մէկտեղ և ոչ մէկ եղանակ մը կրնայ անխափան ու ընդհանուր դեղ մ' ըլլալ ։ Ո՛չ գիրեր կան որք զգուշութեամբ չեն զորդանար, և կը զգամ որ ամեն ոք լաւ համոզուի թէ ժամանակը գործոյն վրայ ազդեցութիւն մը չունի ։ Ընտանեաց մէջ յաճախ այնպիսի զբաղմունքներ կը գտնեմ որք շատ խելացի չեն երևիր ։ Հաւ չորաչոր դասաւորութիւններ կ'ընեն տղոց վրայ, բըծախնդրութիւններ կ'ընեն և բնաւորութեան նիւթ կ'ընեն զանոնք, ինչպէս կ'ըլլայ շատ անգամ մարդոց նկատմամբ ։ Մէկանց կը զարմանան զանոնք, կը դատապարտեն, և այս ամբողջ հասարակ դըժուարութեանց իբր ինչպէս կամ հակառակ տպաւորութեանց կը ծագին ։

Տղոց առջև կատարուած այս քննութիւնները չար հետևանքներ յառաջ կը բերեն ։

Տղան իրեն տրուած դերը միտքը կը պահէ և զայն իրեն զարդ կը համարի ։ Այս դերը դէչ ալ ըլլայ, ուզած եղանակին կը յարմարցնէ և սատ կը զուարճանայ ։ Նա 'ի բնէ ճակատագրի չառ հաւատացող ըլլալով իր անձնաւորութիւնը հաւնեցնելու համար կը ւէ կամովին ․ «Ես այսպէս եմ» ։ Եթէ աղուն ներկայութեամբ իրեն վրայ դատաստան ընելու անխոհեմութիւնը չէք ըրած, վասն զի ըլլաք նաև ձեր դատաստաններուն վրայ դուք ոչ կարողութիւն ոչ ալ իրաւունք ունիք նշանակելու այն սահմանը, որ մարդկային արարածին մէջ բնութեան աշխատութիւնը պիտի կասի ։

Բնազդմանց ու բնաւորութեանց դասակարգութիւններուն թշնամի եմ, զի սանոնք երբեք սահմանեալ չեն կրնար ըլլալ, մինչև անգամ չափահասներուն համար, որ կը մնան տղայք, այս ճկուն արարածները, որք սակայն ձեր ձեռքին մէջ կողմնելու վիճակ մը ունին, Մարդը մեր երևակայածէն շատ աւելի խառն դրութիւն մ'է ։ Բընութեան և քաղաքակրթութեան այս երկու հակառակ զօրութեանց մէջ կողմնակալելը առաջ անհամար ձևեր առնելու բնդունած է ։ Այս փոփոխութիւնները այնչափ արագ կը կատարուին որ ձեր աչքը չի գրեր միշտ անոնց ընթացքին հետևելու ։ Ձեր ուսուցչութեան առաջնորդին բնաւորութեանը նկատմամբ աստուածային ուղղութեամբ մ' է ինը, նոյն կրկնինք կրնայ ասա եղել ։ Թողունց մի՛ ունիք ձեր դէմ, որոյ խորհրդաւոր գործողութեանց վրայ պարտիք հսկել ։ Աղաչեմ ցանելէ առաջ մի՛ վճռէք ։

Այս յօդուածով բնաւ կը դնեմ թէ բացարձակ հաւասարութիւն մը, անխտրական քաղաքութիւն մը պէտք է, և եթէ սրտի գործոն չը ներշնչէ ձեզ զայն, ձեր բանաւորութիւնը պէտք է զանոնք թելադրէ ։

Եթէ խորհուրդ հարցնէք ասոր արդարև ըլլալ պիտի պատուիրել ձեզ և անպիտան կրթութեան բարբառին անհրաժեշտ եղած արդարութեան ձև մ'է ։ Զանանք այժմ աւանդութեան եղանակին ։ Ը զանեցէք սկզբունքներն, ասա թէ ոչ աւելի հեռու մի երթաք ։ սանց համբերութեան ամեն բան անօգուտ է ։

ԺՈՐԺ ՍԱՆ

«Մեռելներ» մէջ հետևեալ տեղեկութիւնք կը կարդանք ։

Երեքշաբթի իրիկուն, Կոմս Պ. Թիերի սանը գնաց, կը հաստատեն թէ Պ. Կիզօ, հին Գրագիր արդի վիճակին վրայ խօսելով հանրապետութեան նախագահին բանը է, Տիմիօրի կողմին յաջ ո բարձրութենէն յետոյ ձայնը մը և հետևաբար միապետութիւնը անկարելի եղած է ։ Մի միայն հանրապետութիւնը կը մնայ որ վերջնական կերպով կազմելու կարելիութիւն ցոյց կուտայ ։

—Մօն. Բէլժէի լրագրոյ գրածին նայելով այս քաղաքին մէջ ժէնէրալ Գամպէթթայի ներկայութեան առթիւ, արդարև խիստ ծանր անկարգութիւններ տեղի ունեցեր են ։ Պ. Գամպէթթայի և իրեն ընթերցողներուն եսեէն քարեր նետուեր են, որոնցմէ մէկ քանին վիրաւորուեր են ։

—«Ժուռնալ տը Մօրնէյի» Թուլոնի թղթակիցը կը ծանուցանէ թէ, այն քաղաքին նաւային գործարաններուն մէջ մէկ տարուան շրջանին մէջ 72.654 Փր. 30 սանդիմի պակաս կարեր է ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՎԵՀ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ԿՈՆԴԱԿՆ ՈՒ ՀՆՌԱԳԻՐԸ

Ժ.

«Սոյ կաթողիկոսին ընտրութեան Ընդհ. ժողովէն վաւերացումն կրել Մասիս, ոչ թէ Սոյ աթոռոյն բարձրացումն մ'է, այլ վերջին ժամանակներս Յակոբ Նիկողոս եպիսկոպոսի փորձած աւագառաջնորդական անկախութեան ուրիշ անգամ ալ փորձուիլը անհնարութեան մէջ դնել է ։

Ուրեմն եթէ Նիկողոս արքեպ. բարձրաւանութեան փորձն ըրած չըլլար, Սոյ կաթողիկոսի ընտրութիւնն վարչութեան ձեռօք պիտի վաւերանար և ոչ թէ Ընդհ. ժողովէն, և ուրեմն եթէ տակաւին ուրիշ թեմերու անձնական հանգամանքն օրուս քաղաքով դարատ սովորութիւնները ու սովորութիւններ եղծանել ու ջնջել չէ, հապա ինչ է ։

Եւ մինչ այդպիսի փորձեր մի յաջողութեան մէջ դնելու միջոցն Ընդհ. ժողովին վաւերացման գործողութիւնն իր ձեռաց մէջ առնելն է, թէ այնպիսի օրէնքներ սահմանել որ այդ տեսակ փորձերուն անկարելի ըլլայ յաջողելն. և եթէ փոքր այս կամ այն առաջնորդն ալ այդպիսի ապստամբական փորձ մը ընէ, ինչ միթէ առաջնորդական ընտրութեանց վաւերացումն ալ Ընդհ. Ժողովը իր վրայ պիտի առնէ ։

Մասիս այս հասնական հարցման հետևանքէն խօսք տալու մտօք, անմիջապէս հետևեալ տողերը կը շարէ ։

«Եւ արդարև պէտք է որ այս «պիտի ծանր գործ մը Ընդհ. ժողովին անցնի ։

«Երբ վաւերացման գործողութիւն մը հրապարակաւ, և 100—«140 երեսփոխանց ներկայութեամբ կատարուի, որ և է ազդեցիկ հետևութիւն մը չը կրնար ծագիլ» ։

Հոս Մասիս Ընդհ. ժողովոյ իրաւունքէն կամ պաշտօնէն չառներ իր ուժը, այլ անոր հրապարակաւ նիստ ընելէն և թուոյն բազմութենէն․ որչա՜փ տկար փաստ ։

Վասն զի եթէ Ընդհ. ժողովը իր նիստերն ոչ-հրապարակաւ, այլ գաղտնի ընէ, և եթէ երեսփոխանութեան թիւը 100 էն կամ 140 էն 20ի կամ 30ի իջնէ, այն ատեն ինչ պիտի ընէ արդեօք Մասիս խոստովանի՞լ պիտի գիտէ, անփոխ՞ն պիտի գիտէ, և կամ ազդամնա հետևութեանց ո՞նք պիտի զգէ ։ Յիրաւի ես հոս կրնամ, նա սանձ կը հասկնայ բռնած սատոր կը յիշեցնէ մեզ Մասիս ։ Մենք Ընդհ. ժողովոյ իրաւանցը և պարտաւորութեանցը վրայ կը խօսինք, նա Ընդհ. ժողովը 100—140 մարդ է կը բացատրէ և հրապարակաւ նիստ կընէ կըսէ և կը հետևցնէ թէ Սոյ կաթողիկոսի ընտրութեան վաւերացումն եթէ բազմութեամբ և հրապարակաւ ըլլայ ազդամնա հետևութիւններն կ'անհետին ։ Ասկից աւելի անհեթեթ առասպելութիւն, ասկից աւելի խաբէութիւն, բայց տղայական խաբէութիւն կրնա՞յ ըլլալ արդեօք.— այս է ահա Մասիսի վիճակը, խեղճ և ողորմելի վիճակ ։

Մասիս՝ վաւերացման խնդիրն այսպէս ձևաց և այսու 'ի այսու փաստերով քաշկռտելէն ետև կ'անցնի Սոյ աթոռն Էջմիածնի եպիսկոպոս անցած ըլլալուն, բայց նախ մեր այդ մասին լուռ մնալը իբրև փաստ յառաջ կը բերէ, որու ո՛ր աստիճան ուրիշ փաստ մը ըլլալը մեր ընթերցողաց արդէն յայտնի է. այսու ամենայնիւ հարկ կը համարինք իր մէկ քանի սխալները հոս ուղղել ։

Ընթացեալ տարի վաւերացման Ընդհ. ժողովով կատարուիլը վճռուած նիստին մենք ներկայ չէինք եղեր, ասոր յաջորդ նիստին այդ խնդիրը խօսելու դեր ենք և չենք յաջողեր, ուստի ժամանակին կը պահէինք ըսելով ձգեր ենք եղեր ։

Մեր այդ նիստին ներկայ չը գտնուելուն պատճառը թէ ալ չենք յիշեր ճշդիւ, բայց կարծենք կամ նոյն օրը խիստ մեր աղդակ անձերնէս նեղացան մի ունեցեր էր. և կամ Աստնաթեայ չինաթեանց այսօրուայ կարգի մէկ գործով զբաղելու պարտաւոր զանուեցնէ. Եթէ առանք ալ չըլլալին, զարմանալ հող չէ, վասն զի նախ՝ թէ ամեն երեսփոխան Ընդհ. ժողովոյ ամէն մէկ նիստերուն ներկայ գտնուելու պարտաւոր չէ, և երկրորդ Ընդհ. ժողովը իր հրապարակելոյ խնդրոց կարգին սահմանութիւնը երբ պահած է որ՝ մենք խնդրոյ կարգին մէջ վաւերացման խնդիրը տեսնելով գիտնայինք թէ՝ վաւերացման խնդիրը որոշուած նիստի մէջ պիտի որոշուէր վաւերացման խնդիրն ։

Գոլով վաւերացման գործողութեան նիստին նոյն օրը ու ... թէ Մեծ. Գասպարեան Միքայէլեանն․

տէրն ցաւալի մահուան օրն էր, որու հիւանդութեան ծանրութիւնը և անյոյս վիճակը քննեալ գերդաստանին կոչեն մեզ խիստ տրտմած էր երբ ատենապետ Թաղ. Խորհրդոյն Սամաթիոյ և Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ մէջ ատեան մը պատրաստելու մասին պէտք եղած բանակցութեան համար՝ պատրաստ գտնուելու մեզ կարող չենք անձերնուս բաժնուիլ և Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ ըլլալիք 1000 քանոնի կտակի խնդրոյն սոյն անտարբեր կամ անպատրաստ գտնուիլ.

Բէյ որ կուզէ թող մեղադրէ մեզ այս մասին, մեք մեր պարտքը կատարած եմք ըստ մեր համոզման. նա մանաւանդ. խնդրոյ ցանկին մէջ առաջին անգամ էինք յարաբերութեանց խնդիրը.

Ուստի թէև չենք ուզեր պարծիլ, բայց գոնէ Մասիսի դէմ ըրած քննելու համար եթէ ըսենք թէ, Քաղաքական ժողովը մեր բացակայութենէն օգտուելով Պէկեան էֆէնտի միայնակ խնդրել ուզեց, Մասիս ինչ պատասխան ունի տալիք արդ. ինչ և իցէ. վասն զ Աստուծոյ որ մեր հակառակորդը գտնուող Մասիս, այսպիսի ծանրակշիռ խնդրոյ մը առջև մեր անձնական արժանիքէն վեր սրտմտիք կուտայ մեզ և մեր բացակայութիւնը այս խնդրոյն այսպէս ձախող կերպով լուծուելուն պատճառ կը բանէ.

Այս չափով կանգնինք այս անձնական վերաբերեալ կէտը, ու կը դառնանք Մասիսի Էջմիածնայ եպիսկոպոս մը Սսոյ աթոռը բարձրանալուն 'ի նպաստ յառաջ բերած փաստերը քննելու.

«Երբ՝ կըսէ Մասիս, 'ի Սիս և
«յԱղթամար և 'ի Ս. Էջմիածին մի-
«անգամայն կաթողիկոսներ կային
«անցեալ և երբ Ս. Էջմիածնի վեհ-
«կաթողիկոսը պիտի ընտրուէր,
«Սիս և Աղթամար ալ մասնակցե-
«ցան ընտրութեան, ուրեմն եթէ
«այժմ վեհ. Գէորգ կաթողիկոս
«դրանք հակառակ ճանչելով
«մերժէ՝ իր ընտրութիւնն ալ ան-
«վաւեր համարելու է.»

Հոս Մասիս նախ կը շփոթէ խնդիրը և կ'այլայլէ. Պարզենք.

Ճշմարիտ է թէ՝ խնդիրը ընտրութեան վրայ չէ հոս, այլ ընտրեալին. և ըստ որում յետոյ ըլլալու իրաւունքէն չը հետևիր ընտրելիութեան իրաւունք, օրինակի համար քահանային պատրիարք ընտրելու իրաւունքէն չը կրնար հետևիլ թէ՝ քահանայ մը պատրիարք կրնայ ըլլալ (այս սովորը յաւկապէս անոր համար կը յիշենք հոս որ՝ աննուրթէ՝ ընդհանուր առմամբ ընտրողութեան իրաւունքէն չը հետևիր ընտրելութեան իրաւունք). այսպէս ալ Էջմիածնայ կաթողիկոսի ընտրութեանը Սիս և Աղթամար մասնակից ըլլալէն՝ չը հետևիր թէ՝ Էջմիածնայ եպիսկոպոս մը Սսոյ կամ Աղթամարայ կաթողիկոս կրնայ ըլլալ. Այս մասին ոչ այնքան Մասիսի փորձեր փաստ տալն կարենք՝ որքան իր տրամաբանութեան անկարողութիւնը, ուստի կը դնենք այս կէտը այսչափով մի միայն. բայց չենք ձեռնար յիշելու թէ՝ Մասիսի խիստ ամուր կռթընած այդ փաստը յաւէտապէս այն ատենին կը վերաբերի, որ ատեն Էջմիածնայ հինաւուրց գաղտնապէս կործանելու մասը՝ Պոլսոյմէնիոյ խնդիր երեւան հանուած էր և գրեթէ ոչ ոք գիտէր թէ՝ ինչ կայ ատոր տակը պահուած. ուստի այն միջոցներուն պարզմտութեամբ կատարուած գործեր ու ծանրեր՝ հիմայ երեւան ելած և ծանօթացած ՄԵԾ ԳԱՂՏՆԻՔԻՆ փաստ ըլլալու զօրութիւննին կորուսած են։

«Ու դարձեալ, կըսէ Մասիս,
«վիճակային Համագումար ժողովը
«երբ Ս. Էջմիածնի կաթողիկոսին
«ընտրելեաց ցանկը պատրաստեց,
«ազգին մէջ յԷջմիածին և 'ի Սիս
«և յԱղթամար ձեռնադրեալ 49
«եպիսկոպոսաց ցանկին վրայ պատ-
«րաստեց»

Թէև Մասիսի այս փաստն ալ դարերու սովորութեանց և աւանդութեանց առջև նշանակութիւն մը չունի, զի 1866 թուականը միայն կը կրէ և որ այդ թուականին կսկսի Էջմիածնայ դէմ լարուած գաղտնի մեքենայութեանց գործադրութիւնը, այսու ամենայնիւ ենթադրաբար իբր նշանակութիւն ունեցող փաստ մը ընդունելով, դարձեալ կը տեսնենք թէ չփոթ պարագաներ կը պարունակէ իր մէջ, վասն զի այլ է ԸՆՏՐԵԼԻՆ և այլ է ԸՆՏՐԵԱԼԸ։

Ընտրելին ընտրուելու իրաւունք ունի, բայց կան ընտրեալներ որոց ընտրութիւնը վաւերանալէ առաջ պարտքեր ունին կատարելու. օրինակի համար, Երուսաղիմայ պատրիարքական ընտրելի են վարդապետներն ալ. բայց Երուսաղէմայ պատրիարքը վարդապետ չը կրնար ըլլալ, այլ եպիսկոպոս պէտք է ըլլալ. ուստի վարդապետ մը երբ Երուսաղէմայ պատրիարք ընտրուի, այդ ընտրութիւնը վաւերանալէ առաջ, ընտրեալը պէտք է եպիսկոպոսանալ. ուրիշ օրինակ մ՚ալ տանք. Էջմիածնայ կաթողիկոսական ընտրելի են Օսմանեան Հպատակ եպիսկոպոսունք ալ. բայց ըստ որում Էջմիածնայ կաթողիկոս ընտրեալ անձը, Ռուսիոյ հպատակ ըլլալու է, ուստի ընտրեալը նախ Ռուսիոյ հպատակութիւնը կընդունի և ապա Էջմիածնայ կաթողիկոս կը վաւերանայ. այսպէս ալ եթէ Սսոյ կամ Աղթամարայ եպիսկոպոս մը Էջմիածնայ կաթողիկոս ընտրուի ալ, այդ ընտրութիւնը վաւերանալէն առաջ պարտաւորութիւններ կան կատարուելիք. ինչպէս որ այժմու Մկրտիչ կաթողիկոսին ընտրութիւնը վաւերանալէն առաջ, պարտաւորութիւններ կային կատարուելիք. և ատոնց ըլլալուն դէմ է որ կը բողոքէ վեհ. կաթողիկոսը։

Ուստի մինչև այժմու խնդիրը ընտրելեաց ցանկին վրայ չէ, այլ ընտրեալ և վաւերացեալի վրայ՝ Մասիսի ցուցած ընտրելեաց ցանկը հոս նշանակութիւն մը չունի. եթէ կրնայ թող ցուցնէ Մասիս դարերէ 'ի վեր Էջմիածնայ եպիսկոպոսներէ Սսոյ կաթողիկոս ընտրուածներուն ցանկը, բայց քանի որ չկայ այդպիսի ցանկ մը, ուրեմն 1866 ի ընտրելեաց ցանկը արդէ՛ք 6 տարուան ընտրելեաց ցանկը չորս հինգ հարիւր տարուան վաւերացեալ գործողութեանց առջև զրոյէն աւելի նշանակութիւն չունի։

«Այս և ուրիշ շատ պարագա-
«ներ կան, կըսէ Մասիս, որոցմով
«կրնանք հաստատել թէ՝ ոչ Սսոյ
«կաթողիկոսին ընտրութեան վա-
«ւերացումն և Սսոյ եպիսկոպոսի
«մը Սսոյ աթոռը բարձրանալը կրնան
«խանգարուած նշան համարուիլ,
«Սսոյ կաթողիկոսին Թուրքիոյ Հա-
«յոց կաթողիկոս անուանելուն.»

Ցաւալի չէ՞ թէ Մասիսի ԱՅՍ ըսած ընտրելեաց ցանկ մ՚է, միայն և ոչ թէ դարերէ 'ի վեր ընտրուածներու և վաւերացածներու ցանկ մը և որու թուականը 6 տարուան հնութիւն մը ունի միայն և այն ալ չը կատարուած ընտրութեան մը հնութիւնը. եթէ կրնայ հնութիւն ալ կոչուիլ։

Բայց թէ՝ որո՞նք են արդեօք ՇԱՏ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐ ԿԱՆ ըսածը — ատոնց վրայ դեռ բնաւ լոյս մը չը տեսանք Մասիսի էջերուն մէջ, ուստի կատարեալ սուտ է իր այն խօսքը թէ շատ պարագաներ կան հաստատելու, մինչև թող թէ հատը մէկ հատ մը անգամ չը կրցաւ ցուցնել.

Շարունակելի

Մէկ քանի թերթեր սուտ հանել ուզեցին մեր տուած այն լուրը՝ որպէս թէ Ս. Պատրիարք Պէկեան էֆէնտիի առ. Խորէն սրբազան ուղղեալ նամակին համար Բ. Դուռը երբեմն գրգռիչ թաղթէր կը գրեմ ըսած չըլլայ, ուստի ահաւասիկ ականատես վկայի մը պատմութիւնը, որու անունը չենք ուզեր յայտնել.

«Ընդ. ժողովոյ նիստը վերջանալէն ետև, վերը 'ի ներկայութեան 10ի չափ երեսփոխանաց, և Պատրիարքարանի պաշտօնէից, Ս. Պատրիարքը խօսքը Պէկեան էֆէնտիի ուղղելով, կըսէ, «ես ուզեմ, Քաղ. ժողովոյ կըսեմ ու բէյհամար իբրև գրգռիչ «Թագրիր» կընեմ, Խորէն եպիսկոպոսի ուղղած նամակին համար. Սրբազան, կը պատասխանէ Պէկեան էֆէնտի, կերդուցընեմ զձեզ Ձեր սուրբ կարգին վրայ որ ըսէք, և կը խնդրեմ որ ոչ զիս խնայելու և ոչ ալ հասարակութեան տհաճութիւն պատճառելէ զգուշանալու մտօք Ձեր այդ կամքը գործադրելէ ետ կենաք. Ես իմ գրած նամակիս ամեն մէկ բառին պատասխանատու կեցած եմ, կերևի թէ, Սրբազան Հայր, իմ նամակս կարդացած ըլլալու չէք, և Ձեզ հաղորդուած սխալ տեղեկութեան մը վրայ Ձեր այս սպառնալիքը կը հիմնէք.. ո՛չ, խիստ լաւ կարդացած եմ, կըսէ, Ս. Պատրիարքը. ապա ուրեմն, կը պատասխանէ Պէկեան էֆէնտի, նամակիս վրայ լրագրաբերոյն խորհրդածութիւնը նախ կարդացած ըլլալով էք, յետոյ կարդացած ըլլալու էք իմ նամակս, որով անոր ոգւոյն ու իմաստին, ներեցէք ինձ ըսել, չէք թափանցած. Պատրիարքարանը մէջերնիս օրէնսգէտ կայ, դատաստանական գործոց հմուտ Յուսուֆեան էֆէնտի, թող նա իր կարծիքը յայտնէ իմ նամակիս վրայ».

Յուսուֆեան էֆ. դեռ նամակը կարդացած չըլլալը յայտնելով, հետաքրքրութեամբ անմիջապէս ձեռքը կառնու Օրագիրը ու կըսկսի կարդալ. աւարտելէն ետև կըսէ, «բանուելու կէտ մը կայ». «ո՞րն է այն, կը հարցնէ Պէկեան էֆէնտի. «վարչական արդի վիճակին մէջ ու օրէնքը մերթ պիղծ մերթ նուիրական կը համարուի...» պարբերութիւնը կը ցուցնէ Յուսուֆեան էֆէնտի. «այդ չէ այդ ըսածս», կըսէ Պէկեան էֆէնտի. ազգային թէ՝ օրէնսդրական և թէ՝ վարչական վիճակին մէջ օրէնքը տիրած ունի».. Այս մասին Պէկեան էֆէնտիի և Յուսուֆեան էֆէնտիի մէջ տեղը հանդարտ վիճաբանութիւն մը կըլլայ. Պէկեան էֆէնտի շօշափելի կերպով ցոյց կուտայ այդ տողերուն ստուգութիւնը, և մինչև իսկ վարչութեան գլխաւոր մասին, այն է կրօնական ժողովոյ երկու տարիէ 'ի վեր անգործութիւնը մէջ բերելով ըստ օրինի Ազգ. վարչութեան չը կազմուիլը և օրէնքը հիմնովին ոչնչացած ըլլալը կապացուցանէ..

Յետոյ Պէկեան էֆէնտի վշտանալով, մեկուսի կըսէ Յուսուֆեան էֆէնտիի, «այս սպառնալիքը, որ ըրաւ Ս. Պատրիարքը, գիտեմ այն հրատարակուած նամակին համար չէ. լրագրոց մէջ ո՛րչափ ծանր հրատարակութիւններ կըլլան ամէն օր... և ո՛չ մէկուն համար «Թագրիր» կըլլայ, իմ մէկ լուրջ նամակիս համար, զարմա՛նք է որ ինձ համար «Թագրիր» գրելու սպառնալիք կըլլայ. ատոր պատճառը ո՛չ թէ նամակիս պարունակութիւնն է, այլ Ընդհ. ժողովոյ մէջ իմ կարծիքս ու համոզումս ազատութեամբ ու ջերմութեամբ պաշտպանելս է, արդէն պահ մ՚առաջ ժողովոյն մէջ Ս. Պատրիքն. ա՛յնչափ ինձ դէմ սրտմտեցաւ, որ ա՛լ նատէ տեղդ բաւական է, ըսաւ, խոժոռ դէմքով մը, որոյ 'ի պատասխան երեսփոխաններէն ոմանք ըսին իրեն թէ, ժողովուրդը ղրկած է զայն, որպէս զի ազգային խնդրոց մէջ իր կարծիքն ամենայն ազատութեամբ պաշտպանէ. Արդ՝ կը տեսնեմ թէ իմ երեսփոխան ըլլալովս և ազգային իրաւունքները պաշտպանելովս, իմ անձս վտանգի դրած եմ. Ես այս վտանգին դուցէ չեմ ուզեր անձս ենթարկել, ուստի իրաւունք ունիմ ապահովութիւն պահանջելու իմ պաշտօնս շարունակելու համար.

Յուսուֆեան էֆէնտի իր սովորական խաղաղասիրութեամբը հանդարտեցնել ուզեց զՊէկեան էֆէնտի, «ըսելով թէ, ինչո՛ւ այդչափ կը վշտանաք սրբազան Պատրիարքին այդ խօսքին վրայ. Նա կարո՞ղ է ինքիրեն Թագրիր ընելու, և կը յուսա՞ք որ Քաղ. ժողովն այդպիսի բան մ՚ընէ..

Պէկեան էֆէնտի սոյն պատմութիւնը նոյն երեկոյ խորին ցաւ զգալով մէկ քանի երեսփոխանաց պատմած, ու իր երեսփոխանական ազատութիւնը վտանգեալ ըլլալը տեսնելով, պաշտօնը շարունակելու համար ապահովութիւն պահանջելու դիտաւորութիւնը յայտնած է, բայց 'ի վերջոյ լսեցինք որ իր պատճառաւ վրդովմունք տեղի չունենալու համար խոհեմութիւն համարեր է անխռովաբար ըլլալ, ինչպէս որ իր հրատարակած նամակն ալ զայս կը հաստատէ.

Արդ ի՞նչ պիտի ըսէք Մեղու և Արարատ կամ Ս. Պատրիարք և Յուսուֆեան էֆէն. պատասխանի կ՚սպասեմ.

Մասիս ինքը անձամբ մէկ քանի անձանց ըսած էր թէ Էջմիածնայ իրաւանց կուսակիցներուն հետ և մեք՝ Ռուսիոյ գեսպանատունը Պոլսի հրաւիրուած ենք եղեր, և հրաւէրն ընդունած ենք եղեր. Ասոր վրայ հրաւիրեցինք զՄասիս որ իր տարածած լուրը հաստատէ. Մասիս ասոր դէմ հիմա եւս ստապատութեամբ նամակ մը հրատարակեց և ատանց իր անձամբ ըրած տարաձայնութեանը վրայ բան մը ըսելու, Մամուլի խմբագիրն է այդ լուրը հնարողն ըսաւ. Մեք ալ Մամուլը հրաւիրեցինք որ իր թերթին մէջ պարզէ այդ խնդիրը. Նա ալ պարզեց. ուստի անկէ քաղելով Մասիսի և իր համախոհին սուտը հոս կը դնենք.

1. Մամուլ սուտ է կըսէ իր Սուրի հետ քիթ քիթի տալը, վասն զի եթէ Սուրի հետ քիթ քիթի տալով խօսած ըլլային, համախոհին չորցած վկաները բան մը լսած և կարդացած չէին կրնար ըլլալ.

2. Մամուլ սուտ է կըսէ իր նոյն օրը Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ Հայրենիքին խմբագրին որևէ թուղթ տուած ըլլալը և հրաւէր կը կարդայ որ իր նոյն օրը կամ անկէ առաջ Մամուլէն ստացած դրութիւնը հրատարակէ.

3. Մամուլ սուտ է կըսէ Ռուսիոյ դեսպանատունէն Պոլսի հրաւէր մ՚ընդունելը, այլ հրաւէրն Բերա Թամթամլըի Բարեգործական ընկերութենէ է և հրաւիրագրին օրինակները կը հրատարակէ.

4. Մամուլ սուտ է կըսէ, Պ. Սուրին այդ հրաւիրագիրը կարդացած ըլլալը, վասն զի հրաւիրագիրը Գաղղիերէն է և Պ. Սուր Գաղղիերէն չը գիտեր.

5. Մամուլ սուտ է կըսէ, իր որպէս թէ Խորէն սրբազանէն լսած ըլլալը թէ՝ այդպիսի հրաւիրագիրներ, Օրագրի խմբագրին, Արշակ, Պէկեան և Այվազեան էֆէնտիներն ընդունած ըլլան.

6. Մամուլ սուտ է կըսէ այդպիսի Պալօ մը տրուած ըլլալը, վասն զի այդ բարեգործական պալօն փետրվար 12 ին պիտի տրուի, այսինքն վաղը.

Բայց այս սուտերն ինչո՞ւ կը հիւսուին և այսպիսի միջոցի մը մէջ մանաւանդ. ընթերցողը թող մտածէ թէ՝ արդեօք այսչափ վատութիւն յանձն առնել կըլլա՞յ եղեր. սակայն եղաւ, տեսանք, բայց շնորհիւ ազատ հրատարակութեան խայտառակեցաւ և դեռ պիտի խայտառակուի.

Ահաւասիկ ճշմարտախօս Մասիսին, արժանահաւատ նամակագրին սուտերը.

Մասիս իւր երէկուան թուովը Ընդհ. Ժողովոյ չը գումարուելու պատասխանատուութիւնը Օրագրի տպարանապետին վրայ կը համարի, որպէս թէ Ընդհ. Ժողովոյ ատենագրութիւնները հոն տպուելէն և տպագրութիւնը ուշ մնալէն յառաջ եկած ըլլայ Ընդհ. Ժողովոյ չը գումարուիլը.

Էհ, Սահմանադրութեան մէջ գլուխ մ՚ալ աւելցնելու է թէ՝ ատենագրութեանց տպագրիչք, հեղինակութիւն կամ պատասխանատւութիւն ունին Ընդհ. Ժողովս ուշ կամ կանուխ գումարմանց մասին. եթէ ասով կրնան ազատիլ Ընդհ. Ժողովոյ գումարման պաշտօնական հրաւիրող՝ գէշ բան չէ.

Բայց պատմութիւնն ըսենք որ՝ խնդրոյն բարոյական կողմն ալ երևան գայ.

Ընդհ. Ժողովոյ ատենագրութիւնը, ինչպէս ասկից առաջ մէկ քանի անգամ նոյնպէս և այս անգամ մեզ տալ ուզեցին. Առինք, առաջին փորձը երկու օր վերջը դրկեցինք Դիւանին և դեռ այս չորեքշաբթի օր մեզ վերադարձաւ. ասոր ուշանալուն պատճառ բռնեցին մեր 10 բունթօ նոր գիր չունենալուն՝ ինչպէս առջի անգամները նոյնպէս և այս անգամ այդ կարգի բառերը չակերտ մէջ առնելով տպուած ըլլալնին, թէպէտև խոստացած էինք յաջորդ ատենագրութիւններուն այդ կարգի բառերն այդ գրերով տպել. վասն զի ապսպրած գրերնիս մինչ այն ատեն կը լմննար.

Ահա այս է պատճառը— այն է մեր այս օրեր 10 բունթօ նոր գիր չունենալն և դիւանին ալ այդ կարգի բառերուն 10 բունթօ նոր գրով տպուելու մասին պնդելն և առաջները ըրած աչառութիւնը այս անգամ չընելն. Կը գովեմք խստապահանջութիւնն և լիակատար ճշտութիւն պահել ուզելնին. երանի թէ ամեն ատեն և ամեն գործի մէջ այսպէս վարուէին, բայց նախ թող ընթերցողք բաղդատեն նոր գրով տպագրութեան պէտքը, Ընդհ. Ժողովոյ ժամանակին գումարման պէտքին հետ և երկրորդ թող յիշեն թէ՝ քանի քանի նիստեր առանց տպել ատենագրութեան եղան, երրորդ թէ այս մասին Օրագրի տպարանապետն է արդեօք պատասխանատու թէ Ընդհ. Ժողովոյ դիւանը, վասն զի եթէ մեր տպարանն ազդարարեր ու 10 բունթօ նոր գիր չուչանէր, այդ տեսակ գիր ունեցող տպարան կը պակսէր։

... Խմբագիր

Մասիս իր երեկուան թերթին մէջ ըսեր. Ժողովոյ չը գումարուելու պատասխանատուն զիս կը համարի. Ուստի կը խնդրեմ «Մասիս Մեծ», Խմբագիրէն որ երբեմն առանձնապէս ալ կըլլայ ըսէ. Ժողովոյն, ամեն մը հրամայէ պատրաստել մեզ յանձնի ըսէ. Ժողովոյ և արտօնագիր մ'ալ դրկէ մեզ, խօսք ուզած ատեննիս մեզ խօսք տուելիքը չ'ելլէ. Նշանակելով, որպէս զի յառաջիկայ նիստին ներկայանամ և իմ վրայ ծանրացած պատասխանատուութենէն ազատիմ, այս մասին խօսող երեսփոխանաց դէմ խօսելով։

Ցոյսրանապետ
Օրագրոյ
Գ.

Հանդէս բացման «Թարգմանեան Միութիւն» ընկերութեան 'ի Գաղատիոյ

Գաղատիա 2 փետր. 1872

... Խմբագիր.

Յունվար 30 երորդ օրը ինչ մեծական զօրութիւն մը ունէր բոլոր Գաղատիոյ ազգային համար, որ սաստիկ զօրութեամբ զմեզ կը հրէր դէպ 'ի դպրոց, այն սրբազան յարկին տակ, որն որ կրնամ Գաղատացւոց համար Նոյեան նոր տապանի մը նմանցունել. ամենքը խառն 'ի խուռն դէպ 'ի հոն կը դիմէին եռանդէ առաջնորդուած որ բուռն ճգամբ բոլորն ալ հոն կը հասնէին, խայտացին համայն հայկական պատանիք այն օրը և Յոյնք անգամ ուզեցին այն հանդէսին ներկայ գտնուիլ, որ Գաղատիոյ Թարգմանչական սերին դարաւոր մի կը պատրաստէր բնութիւնն անգամ իր ժպիտը կուզէր մատուցանել այն սրբազան հարկին, ձմեռուան սառնապատ և սարսուռ օրերուն մէջ, որ լերինք ամենայն ձիւնազգեստ սուգի մէջ կը նստին, սակայն այս վսեմ ներդաշնակութեան ձայնը ամէնքը թնդացուց, մերազգեաց ամպատ որեալ հորիզոնը խոյն փոխեց իւր սուգը 'ի ցնծութիւն և կապուտակ պայծառափայլ երկնից կամարը իւր գեղանշոյլ տեսքը կը ցուցունէր ձմեռնային սառցալի փոթորիկներու տեղ, երկնային մայր թագուհին իւր կենդանի ջերմը սկսաւ ցրուել թափել, մէկ խօսքով երկինք և երկիրը խայտայր այն օրը ու բոլոր արարածք բնութեան տէրը կ'օրհնէին։

Ժամը վեց ու կէսն էր բոլոր դըրոց լեցուեր էր հանդիսականներով, որ յոյներէն ալ տասնի չափ պատուաւոր և ուսումնական անձինք կը գտնուէին ու պաշտօնականներէն մինակ մէկ հատ. մնացածները վախցեր են որ հանդէս մը տեսնելու համար Հայոց Պապին բանադրանաց տակ չիյնան։ Հանդէսը սկսաւ ժամը եօթին, որ երգեցիկ մանկունք սկսան երգել և եռաէ վեց հատ ալ ճառախօսութիւն եղաւ Հայերէն, Գաղղիերէն և Տաճկերէն, որոնց ամէն մէկին վերջանալուն մանկունք կ'երգէին, որ սկիզբ մինչև 'ի ժամ ինն, և 'ի լըրումն Յոյն էֆէնտիները յայտնեցին թէ թէպէտ իրենց ալ պէտք էր 'ի պատասխանի ճառախօսել քանի մը խօսք յայտնել, այլ պատրաստութիւն չունենալնուն համար ներում խնդրեցին։

Գալով հանդիսատան գեղեցկութեանը, թէպէտ արտաքոյ կարգի գեղեցկութիւն մը չունէր, սակայն այնքան սակաւաթիւ աշակերտաց համար ալ պզտիկ բան չէր. ներսմանելուն դռան վրայ կը կենար Մեծ Դիւցազն Հայկ աղեղն 'ի ձեռին Բէլին դիմաց, ու հրեշտակէն պատգամ կընդունի ձեռն 'ի սիրտ, հրամանին ընդունելու նշան. ճիշդ դիմացը կը կենար Թարգմանիչ Միութեան ընկերութեան կանոնագիրը ծաղիկներով զարդարուած, միւս կողմն ալ վեհափառ կայսեր կենդանագիրը սուր 'ի ձեռին գահին վրայ բազմած. ընկերութեան ինչ նպատակ ունենալը արդէն 'ի հանդէս ելած ըլլալով չեմ ուզեր երկարել։

Խմբագիր Տէր, ընդունելով մեր շնորհակալութեան հաւաստիքը բարեհաճեցէք ներկայս հրատարակել Ձեր ազգօգուտ Օրագրոյ մօտակայ էջերէն մէկուն մէջ։

Զարմայր Կ. Միրզաեան

Կ. Պօլիս, 31 Յունվ. 1872։

... Խմբագիր.

Մանզումէի 1828 թիւ թերթին մէջ Օրտուէն գրուած նամակ մը կարդացի, որ նախորդ թերթերուն մէկուն մէջ «Օրտուցի ոմն» բառագրութեամբ հրատարակուած յօդուած մը հատուած առ հատուած զատելով փայլուն բառերով և միանգամայն սխալ տրամաբանութեամբ հերքել կը ջանայ. Այս գրութեան մէջ ընդհանուրին չհասար նիւթ մը չըկրցայ գտնել. սա' միայն նշմարեցի թէ' արդօք սխալացոյց նամակագրին ջիղերուն դպած կէտ մ'ըլլալու է, որ զինք այնքան կը գրգռէ և կը յուզէ։

Այս երկու նամակագիր էֆէնտիները մեզի անծանօթ են. բայց թէ' սխալացոյց նամակագրին խնդրանացը հակառակ գործելու և թէ Օրտուցի դասնակալաց ճշմարտութիւնը երևան հանելու փափաքով ուզեցի սևը ճերմակ նկատող պարոնին մէկ քանի խօսք ուղղել։

Սխալացոյց էֆէնտին իր առաջին հատուածին մէջ ըսել կ'ուզէ թէ, Օրտու' դպրոցակործան խորհրդականներու ենթակայ եղած չէ. բայց հոս արիւն սխալը դատապարտել կարծած միջոցին, ինքը սխալանաց բաւղին մէջ կը մոլորի. Օրտուի վարժարանը յաճախ իրենց վրէժը դպրոցէն առնող փոքրոգիներ ունեցած է ինչն գէմ, որոնց անունները կը լռենք խոհեմութեամբ, նաև համոզուած ըլլալով որ Օրտուցւոց շատերուն ալ ծանօթ են անոնք։

Սխալացոյց էֆէնտին իր երկրորդ հատուածին մէջ ըսել կ'ուզէ թէ գլխաւորապէս ծերք և չափահասք չարժեցան դպրոցին օգնելու, թող թէ ծերերը եկեղեցականներէն իր ալ կը օրէն շարժումը, սակայն «Օրտուցի ոմն», ասոր էֆէնտիին գրութենէն կարծեմ չէր հասկցեր թէ ծերերը անդգայ են. կ'ըսէ թէ սխալացոյց պարոնը այս կէտը գրած միջոցին կորուսեր է իր կողմնացոյցը և ծայրեր հակասութեան մէջ գտնուեր է։

Գալով Միսաք էֆէնտի Փոլոճեանի նկատմամբ ըսածներուն, այս անձին կը թողումք պաշտպանել իր պատիւը ազդակի ծանր ամբաստանութեանց դէմ. հետևաբար կ'անցնինք միւս կէտերուն։

Սխալացոյց էֆէնտին իր երրորդ հատուածին մէջ ըսել կ'ուզէ թէ միայն Անդրէասեանք հայր և որդի չէին Օրտուի դպրոցին կործանութեանը համար աշխատողք եւ դասատու գտնուողք. այո', դասատու մը քաղաքացւոց հաւանութեամբը կը բերուի. բայց Անդրէասեանք այս մասին աւելի մեծ աշխատութիւն տարին, զոր խոստովան դիտեմ, և զոր Օրտուցիք ալ կը վկայեն. ուրեմն արդար է աշխատասիրին շնորհակալութիւն մատուցանել։

Սխալացոյց էֆէնտին իր չորրորդ հատուածին մէջ ըսել կ'ուզէ թէ' Հայկական ընկերութեան հիմնադիրը Յ. էֆէնտի Անդրէասեանը չէ, այլ գրեթէ ամբողջ Օրտուցիք իրաւունք ունին նոյն պատւոյն. Ըստ մեզ, թէ և այժմ Օրտուցւոց շատերը այս ընկերութեան անդամ գրուած են և ամենայն ճգամբ կ'աշխատին անոր զարգացմանը, բայց հիմնադիր կոչուելու պատիւը չունին, այն որ Յ. էֆէնտի Անդրէասեանին կը պատկանի։

Այս բաժներէս կը տեսնուի որ սխալացոյց էֆէնտին լաւ տեղեկութիւն չունի Օրտուի գործոցը վրայ, որով և երևակայելի է իր նոյն քաղքէն ըլլալը։

Ներկայս կը վերջացնեմ չը պատասխանելով Պ. Նամակագրին այն երկրորդական դիտողութեանց, որոնք, ըստ իս, արժանի չեն ուշադրութեան առնուելու. փափաքելի է որ «Օրտուցի ոմն» ստորագրող անձը կը խոնարհի 'ի նկատողութեան առնուլ իր հակառակորդին կրքոտ յարձակումները և խոզապատեան փաստաբանութիւնը։

ՍՈՒՔԱԿ.

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴ.

առ Երեսփոխանական ընտրողս Մայր եկեղեցւոյ, Կէտիկ-փաշայի և Գում-Գափուի դրսի միացեալ թաղից.

Միացեալ թաղիցս երեսփոխաններէն Սիմոն էֆ. Մաքսուտեան, Ռուբէն էֆ. Կիւմիւշկէրտանեան և Յակոբ էֆ. Թօքատլեան հրաժարեալ ըլլալով, նորերուն ընտրութեան քուէարկութիւնը պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակէ փետրուար 13 առաւօտեան ժամը 2 էն մինչև 7, Մայր եկեղեցւոյ Ս. Խաչի կողմը։

Ընտ. Ժողովը ընտրելիք երեք երեսփոխանաց եռապատիկ թուով հետևեալ ընտրելեաց ցանկը Ձեզ կը ներկայացնէ, որպէս զի ազատօրէն «մէջէն կամ դրսէն» երեք երեսփոխան ընտրէք, բայց ընտրելիք անձերնիդ պէտք է որ Սահմ. 68 և 67 յօդուածոց տրամադրութեանց համապատասխանէ։

1. Ալէքսան էֆէնտի Պէշէրեան ոսկերիչ.
2. Առաքել պէյ Տատեան.
3. Կարապետ էֆ. Մալխասեան սալթամարքաճի.
4. Մանուկ » Արապեան.
5. Մկրտիչ » Տէր Եղիազարեան ոսկերիչ.
6. Միքայէլ » Ընքաչեան եաղճըճի.
7. Յովհաննէս » Քիւրքճեանց.
8. Նոհատէս » Պաւլինեան տօքթօր.
9. Յովսէփ » Փիրքճեանց ոսկերիչ.

Այս ցանկին հետ ընտրողաց ցանկն ալ Մայր եկեղեցւոյ բակը կախուած ըլլալով, որ որ ընտրութեան իրաւունք ունի ու իր անունը ցանկին մէջ արձանագրուած չէ, պէտք է որ մինչև յառաջիկայ շաբաթ առաւօտուն մինչև ժամը 4 Ընտ. Ժողովին նախագահին ներկայանայ ու իր ընտրողական իրաւունքը հաստատէ։

Ով որ իր քուէն անձամբ չը կարենայ բերել, պէտք է որ նամակի մը կամ գոնէ փոքր թղթի վրայ դրեալ պահարանի մը մէջ ամփոփելով վստահելի անձի մը հետ ղրկել պայմանաւ ստորագրած լինելով։

7 փետր. 1872

'ի դիմաց Ընտ. Ժողովոյ Մայր Եկեղ. Կէտիկ փաշայի և Գում-Գափուի դրսի միացեալ թաղից Նախագահ.
Սարգիս քահանայ
Մայր Եկեղեցւոյ

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ռուկնեան Օրիորդաց վարժարանի

Վարժարանիս կարգադրութիւնք (ինչպէս արդէն ծանուցուած էր) աւարտած լինելով և դասախօսք Հայերէնի, Գաղղիերէնի, Յունարէնի, Տաճկերէնի, Անգղիերէնի, Դաշնակի, Գծագրութեան են. են. որոշեալ ժամանակին իրենց դասախօսութեան ներկայ գտնուելովին, արժան կը համարիմք զեկուցանել այն ամեն ազնիւ ծնողաց, որոնք իրենց աղջկունքը վարժարանս յղելու միտադիր են' երկեն ժամ յառաջ։

Առ այժմ աշակերտուհեաց թիւը մինչ սահմանեալ թուոյն հասած չըլլալուն, կը ծանուցուի որ աշակերտուհիք պիտի ընդունուին տակաւին։

Գիշերօթիկ աշակերտուհեաց համար տարին 36 օսմանեան ոսկի պիտի վճարուի ծնողաց կողմէն կէսը կանխիկ. ասոնց դպրոցական պիտոյքը վարժարանէս պիտի տրուի։

Ցերեկեայ աշակերտուհեաց վարձքն է կէս ոսկի օսմանեան ամիս առ ամիս կանխիկ վճարելով. ասոնց ճաշը և դպրոցական պիտոյքը ծնողաց վրայ է. Լեզուաց կամ դաշնակի համար մասնաւոր վարձք չի պիտի առնուի, այլ օրիորդ մը ծանուցեալ վարձքը տուած ատեն, վարժարանիս մէջ աւանդուած ուսմունքներն և լեզուներն ամբողջապէս (ըստ իւր մտային ընդունման) ընդունելու իրաւունք պիտի ունենայ։

Վարժարանիս նկատմամբ ամէն տեսակ ընդարձակ ծանօթութիւն տրուած լինելով լրագրաց մէջ, նոյնպէս անտեղեակ եղողները կրնան առ մեզ դիմել մանրամասն տեղեկութիւնք առնելու համար։

Վարժարանս հայաբնակ թաղի մէջ լինելով պատուաւոր ծանօթ թաղեցւոց և ազգային վրայ վստահ եմք թէ իրենց աղջկունքը խրկելու մեծ դիւրութիւն պիտի ունենան։

Վարժարանիս բնակութեան տեղին է Կ. Պօլսոյ Գումգափուի Նըշանճի փողոց թիւ 82.

1872 փետր. է

Կ. Պօլիս

Տնօրէն Ռուկնեան Օրիորդաց վարժարանի
ՄԻՆԱՍ ՌՈՒԿՆԵԱՆ

ՎՐԻՊԱԿ

Երէկուան թերթերնուս առաջին երեսին, Զ-րդ սիւնին մէջ հետևեալ խօսքը զանցառուած է սխալմամբ. Գալով, եթէ մեղադրեն զայն որ կրթական ու հոգեբանական են։

ՀԵՌԱԳԻՐԱԼՈՒՐՔ

ԳԱՂՂԻԱ

Բարիզ 21 փետր.

Պ. Բուայէ-Քէրթիէ փոխանորդութիւն մեղադրած ըլլալուն նախարարական նիւթոց տարբերութեան ծրագրին մէջ, մնացեալք նիւթոց վրայէն վերցնելով անցան, պարոնէն յանձնաժողովը իւր տեղեկագրին մէջ համաձայնութիւն կը յայտնէ մանուածոյներէն զատ միւս բոլոր նախնականներնիթոց վրայ դրուելիք արդ ծրագրին։

Բարիզ 21 փետր.

Ատաւ մը կաթոլիկաց խնդրագիրին ազգային խորհրդարանին ներկայացուելու միտք։

Քիլօրի (Համանակապետ Քիլօրի դօլանձեան եղբայրն է) ձեռ. բանկոյ եղաւ։

Գաւառաց արմատական լրագիրները որք ազգային յանդնութ ժամանակաւոր ձեռնարկութեան դէմ կ'ըսեն։

ԱՆԳԼԻԱ

Լորտ Նորթպրուք, պատերազմական գործոց պաշտօնատան պետութեան երկրորդ քարտուղարը' Լորտ Մայէօի յաջորդեց Հնդկաստանի փոխարքայ անուանելով։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Վիէննա 21 փետր.

Սահմանադրական կուսակցութիւնն ու թերթերն գոհ կ'երևին երէկուան օրը պաշտօնէից տարած յաղթանակին վրայ, անցեալ ընտրութեանց օրինացը նկատմամբ. Այս օրէնքը պահպանողական քաղաքականութիւն մը նըշմարել կուտայ, որոնք կը խոստանան կայսրութեան վերահաստատութիւնը։

Բաժնեթղթի արժեթուղթ ֆիօր. 76.25
Պանք. Աւստ. Օթթ. բանկան 134.75
Քամպիօ 411.90

Պէշթա 21 փետր.

Կառավարութիւնը վերջապէս ուրիշ երկրին ամեն կողմերը տարածուած երկաթուղեաց բոլոր գըծերուն միանգամայն շինութիւնը յանձնել։

Այս նպատակաւ' դրամական տուները 200 միլեոն ֆիօրինի փոխառութիւն մը պիտի ընեն կառավարութեան, յիշեալ երկաթուղեաց գծերը դրաւ առնելով։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Պեռլին 21 փետր.

Քաղաքը մտած ապրանքներուն վրայէն մաքսային տուրքը վերցաւ։

ՄԵՔՍԻԿԱ

Մեքսիկա 19 փետր.

Տասներկու հազար ապստամբաց խումբ մը քաղաքիս վրայ յարձակիլ կը պատրաստուի. Խօթօզի քաղաքը քանի մ'օրէ 'ի վեր պաշարուած է ապստամբներէն։

ԱԶԴՔ

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 11ին Բերայի Ակսելեան թատրոնը տաճկերէն լեզուաւ «Ջէզար Պօրճիա» խաղը և «Երիտասարդ նաւապետ» ողբերգութեան պիտի ներկայացուին Յ. Վարդովեան էֆէնտիի. առաւելապէս մեծ. թատերասէր հասարակութենէն որ մեծ ընդունելութիւն պիտի գտնէ։

Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ կալուածներէն եկեղեցւոյ դէմը շարունակ տուն մը, նոյնպէս եկեղեցւոյ դէմի փուռը. Նորաշէն գերեզմանատան քովի խանութը և Ն. Վարդանեան վարժարանի տակի նորաշէն չորս խանութներն վարձու պիտի տրուին. ուստի ուզողք պէտք է դիմեն թաղ. խորհրդոյ ատենին։

ԹԱՏՐՈՆ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ

Բերա մեծ փողոց 1872 փետր. 11ին
ուրբաթ գիշեր ժամը ճիշդ 3
Առաջին անգամ ներկայացումն

ՄԻՐՕՌԼ ԴԱՀԱԿԱՐՕՅՑ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

Ողբերգութիւն ի հինգ արարուածս
հեղինակութիւն մեծահռչակ ԱԼՖԻԷՐԻԻ
Թարգմանութիւն մեծ. Պ. Յ. Եսայեանի

Խիստ ծիծաղաշարժ կատակերգ մը.
ԱՃՕՌԸ ՉԻՌՏԱ ՉԻՌՔ ՏԱԼԸ ԿԸՆԷ
Գրեալ Պ. Խ. Յաւագեանի որ
պիտի ներկայացնեն միմոսական
խաղին մէջի անձինքը։

Առ Խմբագրութիւն Հայոց

Ազգային թատրոնի անդրանիկ գերասանուհին ըլլալը գոյլ իւր այնքան պատիւ չէի համարեր եւ ոչ հասարակութեան ջերմ համակրութիւնը զիս արժանիքէս աւելի պատուած ըլլալը ։

Արդարեւ հարկ էր որ ես ալ իմ երախտագիտութիւնս արդեամբ յայտնելու համար թատերական ասպարէզին բոլորովին չձեռնաթափ լինիմ, եւ եթէ ոչ միշտ եւ շարունակ՝ գէթ երբեմն երբեմն տարուան մէջ իմ գեղեցիկ արուեստիս նուիրել կենացս քանի մը օրերը ։

Անձնական տկարութիւնս չըներից անցեալ տարի սրտիս փորձը գործադրել. բայց այս անգամ հաստատուն ոգւով կը խորհիմ ընել բարեկամաց հրաւէրը, ու կը փութամ ի բեմ ։

Ներկայացման նիւթ ընտրած եմ Ալֆիէրի իտալական սքանչելի ողբերգութիւնը, որ տիկին Ռիսթօրի համբաւաւոր դերասանուհին ներկայացուց երբեմն ի թատրոն Նաումի. անշուշտ եմ որ Հայերէն թարգմանութիւնը և Հայ ներկայացուցիչք պակաս ընդունելութիւն չգտնեն իրենց հայազգիներէն, քան զոր Ռիսթօրի իր իտալական խմբովն ընդունեցան այն ժամանակ ։

Մեր ընտրելագոյն դերասաններէն Պ. Յասուլ. և Պ. Ագաւ. այս ներկայացման ինծ ընկերակցելով իրենց արդիւնքն ալ իմ աշխատանացս հետ պիտի նուիրեն, հասարակութիւնը գոհ ընելու փափագանօք ։ Միջագիւղի Բ. ընկերութեանց իմ շնորհակալիքս կը յայտնեմ որ վերոյիշեալ դերասանաց այս արտօնութիւնը բարեհաճեցաւ շնորհել ։

Արդ պատիւ կը համարիմ ինձ ծանուցանել որ այսպիսի գեղեցկահիւս և փառաւոր ողբերգութեան մը արժանաւոր կերպով ներկայացուելուն՝ մեր կողմանէ ամեն ջանք և զոհողութիւն ընել յանձնառու եղած ժամանակ, իրաւունք ունիմ յուսալու որ և Հայազգի հասարակութիւնը արժանաւոր ընդունելութեամբ մը զայն պատուել բարեհաճի ։

Անշուշտ եմ որ այս հրաւէրիս պիտի փութան համապատասխանել ամէն անոնք որ թատերական ճշմարիտ ճաշակը ունին և գիտեն յարգել աշխարհաքաղաքացի հեղինակի մը գործը, և գոյն ներկայացողաց դերասանաց անձնուէր ջանքը ։

Սրուանձ Պէզիրճեան

ԽՆԴԻՐ
ՍՐԲԱԶԱՆ ՏԵՂԵԱՑ
եւ նորա
ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՔ

Երուսաղէմայ Ս. Յակոբեանց վանքին մասին ի լոյս ընծայուած, կը ծախուի ամեն Հայ գրավաճառաց խանութները ։

* * *

ԱՌԱԿՔ
ՅՕՀԱՆՆՈՒ ԿՐԻԼՈՎԻ
ԻՆՆ ԳԻՐՔ

Թարգմանեաց աշխարհիկ բարբառ
ԳԱԲՐԻԷԼ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԱՅՎԱԶԵԱՆ,

Մեծանուն Ռուս առակախօսին այս ընտիր գործը, որոյ ճաշակն արդէն տուած էր ազգիս բանասիրաց Գեր. Գաբրիէլ եպիսկոպոս Այվազեան՝ նախ Վենետկոյ Բազմավէպին և ապա Մասեաց Աղաւնւոյն և Ծիածանին մէջ, այս անգամ ամբողջապէս թարգմանելով ի լոյս ընծայած է ։

Աւելորդ կը համարինք ըսել թէ Գեր. Գաբրիէլ եպիսկոպոսի այս աշխատութիւնը Հայ բանասիրաց և երկրորդ ժամանակներու փափաքանաց պատասխանելով, մեծ գոհունակութեամբ պիտի ընդունուի ամենէն, ոչ միայն գործին կարեւորութեանն ու պիտանութեանը՝ այլ և ճարտար և գեղեցիկ թարգմանութեանը պատճառաւ, որոյ մէջ ոչ ոք կրնար Գեր. Գաբրիէլ եպիսկոպոսի չափ յաջողիլ ։

Կը գտնուի Արամեան գրատունը, ի Յակոբեան խան, և ամեն Հայ գրավաճառաց քով, գին թղթակազմին 6 ֆրանք, կաշեկազմ 7 ֆրանք 50 սանթիմ ։

SUN FIRE OFFICE
LONDON

ՍԸՆ ՖԱՅԸՐ ՕՖՖԻՍ
ԵԱՆԿԸՆ ԻՋԻՆ
ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՓԱՆԵԱՍԸ

Իշպու գումբանեա, Լօնտրատա 1710 տէ թէշքիլ օլունմուշ օլուպ, էվ, էշեա, վէ էմթիաէյի սաիրէ, հէր ճինս էմթիա, ֆապրիգայա եախօտ գրաաթա սայիրալէաթլար, լիմանլարտա պուլունան կէմիլէր, վէ թէրսանէլէրտէքի մալլէր, եափըլմագտա վէ եախօտ թամիր օլունմագտա պուլունան կէմիլէր վէ զայրիհիմ վէ զայրիհիմ, եանկընտան գարշը սիկուրթա իթմէք, քէզա զարար վէ զիեանը սաաթընտա էօտէմէք իչին իլան իտէր ։

Սիկուրթայա գօմագ իսթէյէնլէրէ գօլայլըգ օլմագ իչին, իճարլար գայէթ էհվէն ֆիաթ իլէ ալընմագտա տըր ։

Զարարտիտէ օլանլարըն գումբանեայըմզաքիւրուն Գալաթատա Բէրչէմպէ բազարընտա Նօ. 24 Մ. Հանսօն Գանգիլէր, վէ գումբանեանըն Աճէնթիլէ մուրաճաաթ իլէմէլէրի ։

ՔԵՐԱԿԱՆ
ՀՆԱՁԵՒ ԳՐՈՎ ԵՒ ՀԻՆ ՈՃՈՎ
ՆՈՐ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

Պատկերազարդ, գեղատիպ, ընտիր թղթոյ վրայ, որ կը պարունակէ 36 երես ։

Գին 100 հատի 22 դշ.

Կը ծախուի ի Գրատան Փարիզու. Զաղմաղճըլար եօգուշու, թիւ 6. Ակօբեան խան, վերնայարկ, թիւ 13

Շատ գնողներու համար բուն գնոյն վրայ զեղչ կ'ըլլայ ըստ քանակութեան ։

ՏԱՐԵՐՔ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ

Թարգմանեալ 'ի Գաղղիերէնէ
եւ
հրատարակեալ 'ի Նուպար
Անդրէաս Ընկէրեան

Կը ծախուի ամեն գրավաճառաց քով 'ի գին 7 դշ.

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՈՑ

Խօսք Երեմիա վարդապետի Պօնեցւոյ Տէր Սարգիսեանց, Նախակրթարանի Միսաքեանց ։

Հայաստանի թշուառութեանց վրայ մտմտուք և նորա բարօրութեան ու յառաջդիմութեան ցանկացող անձնուէր սրտէ մը բղխած գեղեցիկ խորհրդածութիւններ, տեղեկութիւններ, նկարագիր, խրատներ և յորդորանք պարունակող օգտակար գործ մ'է ամեն ազգային և մանաւանդ պաշտօնէից և ուսուցչաց ընթերցման արժանի ։

Կը գտնուի Մարգարեան և Գափաֆեան գրավաճառաց քով. գին մէկ արծաթ մեճիտ ։

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
INSURANCE COMPANY

A. D.
1809

ԵԱՆԿԸՆ ԻՋԻՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ
ՆՕՐԹ-Հ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ
ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՓԱՆԵԱՍԸ

	(Լիր. Ինկ.)
Ասըլ սէրմայէ	2·000·000
Տիմինիյէտէք քեարտան արթըրըլմըշ	3·091·940
Գումբանեանըն սէնէլիք իրատը	900·000

Իշպու գումբանեա 1809 տա, եանի պունտան 62 սէնէ էվվէլ թէշքիլ օլունմուշ օլուպ, վէ քէնտիսի սէրմայէսինտէն մաատէ քեարտան արթըրդըղը պիւյիւք մեպլաղ իլէ տիւնեանըն էն պիւյիւք շիրքէթլէրինին պիրիսի կէչինիր տիր ։

Հէր նէվ էհալինին քէնտի մաղազասընտա, վէ հէր նէվ Իսթամպօլ վէ Գալաթա կիւմրիւքիւնտէ պուլունան մալլէրի, վէ հէր նէվ էվ, մաղազա վէ էմթիաէյի սաիրէ վէ էշեա, քէօյլէրտէ վէ եախօտ շէհիր իչինտէ սիկուրթա իթմէք իչին իլան իտէր ։

Սիկուրթա թաթմագ իսթէյէնլէր, Գալաթատա Գէօրգպէյ խանընտա Ն° 9, մէզքիւր գումբանեա թարաֆընտան գումարէթը քեամիլէսի պուլունան աճէնթի Մ. ՈՒԻԼԻԸՄ Ր. ՍՈՒԱՆ ա մուրաճաաթ իլէմէլէրի ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ
ՊՕՂԱԶ ԻՉԻՆԻ ԻՇԼԷՅԷՆ ՎԱՓՕՐԼԱՐԸՆ ՎԱՔԻԹԸ ՀԱՐԱՔԷԹԼԵՐԻ
1872 Փետրվար 1 Սալը կիւնիւնտէն իթիպարէն

ԷԼՎՄԻՑԷ ՔԷՕՓՐԻՍԷ ԻՆԷՆ ՎԱՓՕՐԼԱՐ
ՌՈՒՄԷԼԻ ՎԷ ԱՆԱՏՕԼ ԳԸՅԸԼԱՐԸ ՊԻՐԼԻՔՏԷ

Ժամ.	Նօ.	
1 15	1	Ենիմահալլէտէն Պէօյիւք. Թարապ. Պէյքօզ. Ենիքէօյ. Գոյաճքէօյ, Ր. Հիսար.
1 30	25	Ենիմահալլէտէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւք. Թարա. Ենիք. Էմիրկ. Ր. Հիսա. Պէպ. Արնավ. (ճումալարը 1 3/4 տէ Սթէնեայ.)
2 15	12	Ենիմահալլէտէն Պէօյիւքտ. Թարապեա. Ենիք. Սթէն. Էմիրկ. Ր. Հիսար. Պէպէք Օրթաքէօյ Ճումա կիւնլէրիտէն մաա
3	19	Ր. Ա. Գավագ. Մէզարպուր. Պէօյիւքտէ. Թարապ. Ենիք. Էմ կէն. Գոյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Օրթաք.
4	20	Ենիմահալլէտէն Մէզարպուրնու Պէօյիւքտ. Թարապ. Ենի Սթէնեա. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավուտք. Գուրու Օրթաք. Պէշիկթաշ.
5 30	22	Պէօյիւքտէրէտէն, Թարապեա, Ենիքէօյ, Էմիրկ. Գոյաճըք. Ր. Պէպէք Արնավուտք. Օրթաք, Պէշիկթաշ.
7	6	Ենիմահալլէտէն Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ, Ենիք Էմիր Գանլըճա, Ր. Հիսար, Գանտիլլի, Արնավուտք. Պէյլէրպ Օրթաքէօյ, Գուզկունճուգ, Պէշիկթաշ, Իւսկիւտար.
8 45	25	Ենիմահալլէտէն Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ, Ենի, Էմ Ր. Հիս, Պէպէք, Արնավ, Օրթաք, Պէշիկթ, Գապաթ.
9 45	11	Պէօյիւքտէրէտէն Թարապեա, Ենիքէօյ, Գոյաճըքէօյ. Ր. Հ սար, Արնավ, Գուրուչ, Օրթ, Պէշիկ. ճումալարը Միրկ

ԱՐՆԱՎՈՒՏՔԷՕՅ ԹԱՐԻԳԻ

Ժամ.	Նօ.	
1 45	11	Արնավուտ. Գուրուչ, Օրթաք. Պէշիկ.
2 15	5	Արնավուտքէօյիւնտէն Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկ. Գապ
2 45	5	» » » »
3 20	11	Արնավուտք. Գուրուչ, Օրթաք, Պէշիկ. Գապաթաշ.
3 45	1	» » Գուզկ. »
4 15	4	Արնավուտքէօյիւնտէն Գուրուչէշմէ, Օրթաք. Պէշիկթ. Գապ
5 45	5	» Պէյլէր, Օրթաք. Գուզկ. Իւսկիւ. Գապա.
7 30	1	Արնավուտքէօյտէն Գուրուչ, Օրթաք. Պէշիկթ. Գապաթաշ.
10	4	Արնավուտքէօյիւնտէն Վանիք. Պէյլէրպէյի, Գուզկունճուգ
10 45	20	» տօղրու Քէօփրիյէ.

ԱՆԱՏՕԼ ԹԱՐԻԳԻ

Ժամ.	Նօ.	
2	22	Պէյգօզտէն Բաշապահճէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար Գանտ Վանի Չէնկէլ. Պէյլէրպ. Գուզկունճուգ.
2	6	Վանիքէօյտէն Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի, Գուզկունճուգ, Գ պաթաշ.
2 30	17	Պէօյիւքտէրէտէն Պէյգօզ, Բաշապ., Գանլը, Ա. Հիսար, Վ Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. (ճումա կիւնլէրի 2 3/4 տէ)
4	28	Պէօյիւքտէրէտէն Պէյգօզտան Բաշապահճէ, Գանլըճա, Ա.) Գանտիլլ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզ. (ճումա կիւնլէրիտէն

ԷԼՎՄԻՑԷ ՔԷՕՓՐԻՍԻՆ ՊՕՂԱԶ ԻՉԻՆԷ
ՌՈՒՄԷԼԻ ՎԷ ԱՆԱՏՕԼ ԳԸՅԸԼԱՐԸ ՊԻՐԼԻՔՏԷ

Ժամ.	Նօ.	
3 30	6	Գապաթաշ, Իւսկիւտար, Պէշիկթաշ, Գուզկուն, Օրթաքէօյ, Պէյլէրպէյի, Արնավուտ, Գանտիլ, Ր. Հիսար, Գանլըճա, Էմիրկէն. Ենիքէօյ, Պէյգօզ, Թարապեա, Պէօյիւքտէրէ, Ենիմահալլէ.
3 45	22	Պէշիկ, Օրթաք. Արնավ, Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիր. Ենիքէօյ. Թարապ, Պէօյի.
5 30	25	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչէշմէ. Արնավուտք. Ր. Հիսար. Գոյաճըք Ենիք. Պէյգօզ, Թարապեա, Պէօյիւքտէրէ. Մէզարպ. Ենիմ
6 30	19	Իւսկիւտարտէն Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլք. Վանիք. Արնավուտք.
8	11	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Արնավուտք. Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Ենիքէօյ, Թարապեա, Պէօյիւքտէրէ.
10	12	Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Ենիքէօյ, Թարապ, Պէօյիւքտէր Մէզարպուրնու. Ենիմահալ. Ր. Ա. Գավագլարա.
10 15	1	Պէշիկթ. Ր. Հիսար, Գոյաճըքէօյ, Ենիքէ. Պէյգ, Թարապեա, Պէօյիւքտէրէ, Ենիմահ.
10 45	19	Օրթաքէօյ, Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Սթէնեա, Ենիքէօ Թարապ, Ենիք. Պէօյիւք. (ճումա կիւնլէրի Պէշիկթ. Արնավուտ
11	28	Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Արնավուտքէօյ, Գոյաճըքէօյ, Ենիքէօյ, Պէօյիւքտէրէ (ճումա կիւնլէրիտէն մաատ).
11 10	25	Թարապեա, Պէօյիւքտ. Մէզարպուրնու, Ենիմահալլէ, (ճու կիւնլէրինտէն մաատա).
11 20	20	Գուրուչ. Պէպէք, Ր. Հիսար Էմիր. Ենիք. (ճումալարը Թարապ Պէօյիւք. սաաթ 11 10 կէչէրէք Քէօփրիւտէն)

ԱՐՆԱՎՈՒՏՔԷՕՅ ԹԱՐԻԳԻ

Ժամ.	Նօ.	
2 45	11	Պէշիկթաշ, Արնավ.
3 10	1	Օրթաք. Արնավուտքէօյ.
3 45	4	Տօղրու Արնավուտք.
9 15	4	Գապաթաշ. Պէշիկ. Օրթաքէօյ. Գուրուչէշմէ, Արնավուտք. Վ
10	20	Պէշիկթ. Օրթաքէօյ, Գուրուչէշմէ. Արնավուտքէօյ.
11 20	4	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաք, Արնավուտք.
11 45	6	Պէշիկթաշ, Գուզկ. Գուրուչ
11 45	11	Օրթաք, Արնավուտ.

ԱՆԱՏՕԼ ԹԱՐԻԳԻ

Ժամ.	Նօ.	
4 45	5	Գապաթաշ. Պէշիկթ. Իւսկ, Գուզկ. Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Արնավուտքէօյ.
9 45	5	Գուզկունճուգ. Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօ. անտէն տօ Քէօփրիյէ (ճումալարտան մաատա).
10 30	17	Գուզկունճուգ, Պէյլէրպէյի. Չէնկէլքէօյիւ. Վանիքէօյ Գանտիլլի, Ա. Հիսար, Գանլըճա, Բաշապահճէ, Պէյգօզ Պէօյիւքտէրէ. (ճումա կիւնլէրի 10 տա չըգմազ).
11	22	Գուզկուն, Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ, Վանիք, Ա. Հիսար, Գանլըճա, Բաշապաղ, Պէյգօզ.
11 30	5	Գապաթաշ, Գուզկուն. Պէյլէրպէյի, Չէնկէլքէօյ, Վանիքէօյ.

Ճումա կիւնլէրի սաաթ 4 1/2 տա Քէօփրիւտէն պիր վափօր գալգըպ Պէյգօզա գատար հէր իսքէլէյէ ուղրայարագ կիտէճէքտիր, տէօնիւշտէ սաաթ 8 3/4 տէ Պէյգօզտան մէզքիւր իսքէլէլէրէ ուղրայարագ ավտէթ իտէճէքտիր.

ՃՈՒՄԱ ԿԻՒՆԼԷՐՏԷՆ ՄԱԱՏԱ ՀԱՐԷՄ ՎԷ ՍԱԼԱՃԱՔ ԻՍՔԷԼԷԼԷ
ԻՇԼԷՅԷՆ ՎԱՓՕՐԼԱՐ

Սաաթ	Դագիգա	
4		Հարէմ իսքէլէսինտէն Սալաճագա ուղրայարագ
11	20	Հարէմ իսքէլէսինտէն Սալաճագա (բազար կիւնլէրի սաաթ 11
3	45	Քէօփրիւտէն Հարէմ, անտէն Սալաճագ.
11	15	Քէօփրիւտէն Հարէմ, Սալաճագ (բազար կիւնլէրի սաաթ 10 3/4

ՏԷՐ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՕՐԱԳՐՈՅ
ՕՀԱՆ ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Օ. ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ ՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ ԽԱՆ ԹԻՒ 4-5